

WSTĘP

*PIEŚŃ CHWAŁY, rozbrzmiewającą w niebie przez całą wieczność
i wprowadzoną na to nasze ziemskie wygnanie
przez Jezusa Chrystusa, Najwyższego Kapłana,
podejmuje Kościół od tylu już wieków w sposób stały i wierny,
nadając jej wspaniałe i różnorodne formy.*

Paweł VI, *Laudis canticum*

„Panie, otwórz wargi moje, a usta moje będą głosić Twoją chwałę”. Tymi słowami tysiące, a może i miliony katolików na całym świecie codziennie rozpoczyna swoje modlitewne, więcej – liturgiczne spotkanie z Panem Bogiem, włączając się we wspaniałą „Pieśń chwały [...], głos umiłowanej Oblubienicy Chrystusowej” – jak napisał Paweł VI w konstytucji *Laudis canticum* wprowadzającej odnowioną przez Vaticanum II oficjalną modlitwę Kościoła nazwaną już nie *Brewiarzem rzymskim*, ale *Liturgią godzin*. Dokument datowany jest na 1 listopada 1970 r. i poleca, aby nowa liturgia godzin „weszła w użycie od chwili jej wydania”.

Odnowa miała sprawić, że liturgia godzin stanie się codzienną modlitwą całego Ludu Bożego, a nie tylko obowiązkiem duchowieństwa, że rzeczywiście obejmie cały nasz ludzki czas i włączy go w wieczność Boga oraz sprawi jego uświęcenie. Kiedy patrzy się z perspektywy lat, wyraźnie widać owoce w postaci coraz większego zainteresowania świeckich tą formą modlitwy, jej praktykowania we wspólnotach parafialnych i charyzmatycznych, a nawet na antenie radia. Cieszy coraz większa dostępność ksiąg do sprawowania tej liturgicznej formy modlitwy, także w wersjach elektronicznych oraz w wersji skróconej, tzw. brewiarza dla świeckich, którzy pragną włączyć się tylko w niektóre godziny kanoniczne.

Coraz więcej ludzi zaczyna kochać modlitwę psalmami, rozumiejąc, że jest ona „modlitwą Chrystusa i Jego Ciała zwróconą do Ojca” (KL 84), i „rozpoznając nasze głosy w głosie Chrystusa, a Jego głos w naszych głosach” (św. Augustyn). To zamiłowanie sprawia, że wielu poszukuje lepszego zrozumienia tej formy modlitwy, wielu innych potrzebuje odnowić w sobie zapał i miłość do brewiarza.

Właśnie idea przybliżenia zarówno wiernym świeckim, jak i duchownym szerokiej tematyki związanej z historią, strukturą, celebracją i teologią liturgii godzin leżała u podstaw podjęcia w miesięczniku biblijno-liturgicznym „Msza Święta”¹ obszernego cyklu artykułów pod wspólnym tytułem *Liturgia godzin – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć*. Wynikała z mojego osobistego redaktorskiego przekonania, że – podobnie jak w przypadku objaśniania obrzędów Mszy Świętej – przybliżanie wiernym liturgii uświęcenia czasu jest koniecznością, jeśli chcemy, aby ta forma modlitwy była coraz bardziej praktykowana. Ta konieczność jest o tyle większa, że w przypadku *explicatio Missae* mamy wybór wielu ciekawych pozycji książkowych podejmujących temat od różnej strony i na różnym poziomie teologicznego zaawansowania, a o liturgii godzin niewiele się pisze. Całościowych opracowań właściwie nie ma, z wyjątkiem podręczników do liturgiki.

Pomysł wpisywał się w misję miesięcznika „Msza Święta” wydawanego od 1936 r. przez Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej. Tę misję określił założyciel zgromadzenia Sługa Boży August kardynał Hlond, polecając pierwszym chrystusowcom w ustawach nie tylko opiekę duszpasterską nad Polonią, ale i szerzenie znajomości Mszy Świętej². Dziś tę misję rozumiemy szerzej jako duszpasterstwo nie tylko eucharystyczne, ale ogólnie liturgiczne, w które wpisuje się doskonale także tematyka liturgii godzin.

Warto w tym miejscu dodać, że problematyka związana z brewiarzem była w miesięczniku bezpośrednim następstwem czteroletniego cyklu poświęconego liturgii i teologii Eucharystii. Został on dobrze przyjęty przez czytelników, a jego owocem stała się obszerna książka zbierająca te treści *Msza Święta – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć*, która ukazała się w 2013 r.³

---

¹ www.msza.tchr.org

² „Pozatem będą członkowie Towarzystwa słowem i piórem szerzyli wszędzie znajomość Mszy św. w tym celu, by wierni, przejęci znaczeniem Najświętszej Ofiary, uczestniczyli w niej możliwie codziennie i z największą korzyścią”.

³ *Msza Święta – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć. Wykład liturgii Mszy*, praca zbiorowa pod red. ks. Jana Hadalskiego TChr, Wyd. Hlondianum, Poznań 2013, 668 s., 140 artykułów. Szczegóły na www.hlondianum.pl.

Wykład liturgii godzin realizowaliśmy w miesięczniku „Msza Święta” przez trzy lata, od stycznia 2013 do listopada 2015 r. Objął ponad sześćdziesiąt artykułów. Przybliżaliśmy w nich historię kształtowania się i reform *officium divinum*. Pochylaliśmy się nad Księgą Psalmów i jej miejscem w życiu modlitwy ludu Starego i Nowego Przymierza. Pisaliśmy szczegółowo od strony historycznej, liturgicznej i teologicznej o poszczególnych godzinach kanonicznych i wszystkich ich elementach składowych. Pojawiło się także omówienie celebracji liturgii godzin w różnych formach. Wreszcie szeroko została zaprezentowana teologia i duchowość codziennej modlitwy Ludu Bożego.

W tym miejscu dziękuję wszystkim czterem autorom za ich cenny wkład w przybliżenie czytelnikom tej formy modlitwy, w pogłębienie jej rozumienia i sprawowania przez tych, którzy ją na co dzień lub od święta praktykują. Nie pomniejszając zasług innych, chciałbym z tego grona wyróżnić dwóch liturgistów: ks. dra Tomasza Bacia i ks. prof. dra hab. Jana Miazka, którzy opracowali znaczącą część omawianych zagadnień.

Wszystkie te treści zostały zebrane w niniejszej książce – w sumie 61 artykułów. W celu całościowego przedstawienia tematyki cykl z „Mszy Świętej” został poszerzony o trzy podstawowe współczesne dokumenty Kościoła na temat liturgii godzin. Włączyliśmy do książki czwarty rozdział soborowej *Konstytucji o liturgii* traktujący o odnowie brewiarza, konstytucję apostolską Pawła VI *Laudis canticum* wprowadzającą w życie Kościoła codzienną modlitwę Ludu Bożego oraz *Ogólne wprowadzenie do liturgii godzin*. Dokumenty te stanowią pierwszą z sześciu części książki. W kolejnej zaprezentowana jest historia kształtowania się *officium divinum*, a w następnej elementy składowe posoborowego brewiarza. Część czwarta traktuje o poszczególnych godzinach kanonicznych, piąta o celebracji liturgii godzin. Całość zamyka omówienie teologii i duchowości tej wspaniałej „pieśni chwały”.

W czasie publikacji tych treści w miesięczniku od wielu osób duchownych i świeckich otrzymywaliśmy w Redakcji pozytywne głosy potwierdzające, że podjęcie tematu liturgii godzin było bardzo dobrym pomysłem. Ufam więc, że wydanie tej książki jest potrzebne i przyczyni się do większego spopularyzowania kościelnej liturgicznej modlitwy psalmami.

Życzenia i nadzieje, jakie miałem na zakończenie cyklu we „Mszy Świętej” i jakie mam dziś, wydając książkę, wyraził bł. Paweł VI w cytowanej już konstytucji *Laudis canticum*: „jest rzeczą całkowicie słuszną i pożądaną, by ta właśnie modlitwa przeniknęła do głębi wszelką modlitwę chrześcijańską, ożywiała ją, była jej siłą kierowniczą, znajdowała w niej swój wyraz i stawała się skutecznym pokarmem duchowego życia Ludu Bożego”. Oby tak było, oby

coraz bardziej i piękniej była to „codzienna modlitwa Ludu Bożego” – całego, nie tylko duchowieństwa i osób konsekrowanych.

Poznań, 2 lutego 2017 roku

ks. Jan Hadalski SChr
redaktor naczelny „Mszy Świętej”